

PRILAGODITVE PROGRAMA ŽIVLJENJA IN
DELA OSNOVNE ŠOLE ZA OSNOVNO ŠOLO
ZA SIEPE IN SIABOVIDNE UČENCE

I. zvezek

SMERNICE

PREDMETNIK OSNOVNE ŠOLE ZA SIEPE
IN SIABOVIDNE

ZAVOD SR SLOVENIJE ZA ŠOLSTVO
LJUBLJANA 1987

aI 762099-1

202209431

I. SMERNICE

- smotri in naloge usposabljanja slepih in slabovidnih otrok v osnovni šoli
- usposabljanje in osnovno izobraževanje slepih in slabovidnih otrok v SR Sloveniji
- značilnosti učenja slepih otrok
- prilagoditve programa življenja in dela osnovne šole za izobraževanje in usposabljanje slepih in slabovidnih otrok

PREDMETNIK OSNOVNE ŠOLE ZA SLEPE IN SLABOVIDNE
(tedensko in letno število vzgojno-izobraževalnih ur)

LČNI NAČRTI PO POSAMEZNIH PREDMETNIH PODROČJIH

II. JEZIKOVNO-UMETNOSTNO VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO
PODROČJE

- uvod	1
- slovenski jezik	5
- srbskohrvatski oziroma hrvatskosrbski jezik	16
- angleški jezik	19
- likovna vzgoja	20
- glasbena vzgoja	43
- interesne dejavnosti jezikovno-umetnostnega področja	45

III. DRUŽBENO-EKONOMSKO VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO PODROČJE

- spoznavanje družbe (4.razred)	50
- interesne dejavnosti družbeno ekonomskega področja	51

IV. NARAVOSLOVNO-MATEMATIČNO VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO
PODROČJE

- spoznavanje narave in družbe (3.razred)	53
- spoznavanje narave (4.razred)	55
- kemija (7, 8.razred)	56
- fizika (7, 8.razred)	57
- matematika	58
- interesne dejavnosti naravoslovno-matematičnega področja	60

V. PROIZVODNO-TEHNIČNO VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO
PODROČJE

- tehnična vzgoja	62
- gospodinjstvo	66
- interesne dejavnosti proizvodno-tehničnega področja	68
- delovne akcije, proizvodno in drugo družbeno potrebno delo ter delovna praksa	69

VI. TELESNOVZGOJNO-ZDRAVSTVENO VZGOJNO - IZOBRAŽEVAINO PODROČJE

- telasna vzgoja 74
- obramba in zaščita 79

VII. SPECIAINO USPOSABLJANJE

- uvod 87
- samourejanje 87
- (osnovna pravila v zvezi z samourejanjem, 89
- higieno, prehrano)
- pisanje, branje in branje z optakonom 96
- strojepisje 100
- socializacija 102
- orientacija in mobilnost 105

A. LITERATURA

110

B. SEZNAM AVTORJEV PRIIAGODITVENEGA PROGRAMA ŽIVLJENJA IN DELA OSNOVNE ŠOLE ZA OSNOVNO ŠOLO ZA SLEPE IN SIABOVIDNE UČENCE

112

SMOTRI IN NALOGE USPOSABLJANJA SLEPIH IN SLABOVIDNIH OTROK V OSNOVNI ŠOLI

Uresničevanje temeljnega družbenega smotra osnovne šole zagotavlja osnovna šola za slepe in slabovidne učence tako, da:

- ublažuje in odpravlja motnje oziroma posledice motenj v razvoju otrok ter razvija njihove sposobnosti,
- izvaja osnovno vzgojo in izobraževanje,
- usmerja in pripravlja otroke na usposabljanje za tiste poklice, ki najbolj ustrezajo njihovim sposobnostim in nagnjenjem ter
- pripravlja otroke, da se bodo lahko koristno in aktivno vključevali v življenje.

Izobraževanje in usposabljanje slepih in slabovidnih otrok se izvaja skladno z načeli multidisciplinarnega in interdisciplinarnega pristopa, ki zagotavlja integracijo različnih strokovnih spoznanj ter enotnost v izvajanju temeljnih nalog usposabljanja.

Celostno usposabljanje zajema ob uresničevanju programa življenja in dela osnovne šole tudi specialne oblike usposabljanja slepih in slabovidnih otrok, katerih temeljni cilji so:

- a) razvijanje otrokovih sposobnosti ter ublaževanje in odpravljanje motnje oziroma posledic motnje:
 - razvijanje preostalih vidnih zmožnosti (navajanje na izrabo preostalega vida),
 - razvijanje psihofizičnih funkcij, ki kompenzirajo vizualni primanjkljaj (razvijanje drugih senzornih funkcij, spomina, govora, itd.),
 - razvijanje psihofizičnih funkcij, ki so okrnjene zaradi prizadetosti vida (zlasti gibalne spretnosti, orientacija v prostoru, akustična orientacija ipd.),
- b) razvijanje osebnosti v širšem smislu, da bo slep ali slaboviden otrok lažje živel s svojo prizadetostjo. Tu gre zlasti za:
 - pridobivanje osnovnih znanj in spretnosti za samostojnost pri skrbi za samega sebe (trening samourejanja, orientacija),
 - pridobivanje socialnih izkušenj v raznih naravnih socialnih situacijah (vaje socializacije kot tudi vzgojno delo v drugih dejavnostih ter prizadevanje za delovanje učencev v

- širšem družbenem okolju prek glasbene aktivnosti, mladinskih organizacij, podmladka RK itd.),
- pridobivanje znanj in spretnosti, ki bodo kasneje slepemu človeku v pomoč pri samostojnem življenju in v poklicu (uporaba raznih pomagala za slepe, ~~upravljanje~~ z avdiosredstvi, branje z optakonom, strojepisje),
 - psihohigiensko delovanje, ki naj preprečuje osebnostne motnje, ki bi lahko nastale zaradi specifične življenjske situacije otrok oziroma psihološka obravnava morebitnih tovrstnih motenj in obravnava drugih problemov, ki se pojavljajo pri šolskih otrocih.

Te dejavnosti se izvajajo tako v okviru vzgojno-izobraževalnih dejavnosti, ki so določene v programu življenja in dela osnovne šole, kot tudi v posebnih oblikah dela s slepimi in slabovidnimi otroki.

Zdravstveno varstvo otrok zajema poleg zdravstvene nege v organizaciji za usposabljanje še sistematske zdravstvene preglede v šolskem dispanzerju ter v specialističnih ambulantah. Korekciji specifičnih motenj so namenjene redne vaje korektivne gimnastike in logopedske vaje.

Za usposabljanje posameznega otroka skrbi strokovna skupina organizacije za usposabljanje, ki jo sestavljajo: ravnatelj (vodja strokovne skupine), tiflopedagog, psiholog, socialni delavec, šolski zdravnik, oftalmolog, po potrebi še pedopsihiater in drugi strokovni delavci organizacije za usposabljanje.

Individualna skrb za otroka se kaže v nenehnem spremljanju razvoja otroka od prve informacije o otroku pa vse do poklicne usmeritve in še v prvih dveh letih srednjega izobraževanja oziroma v začetnem obdobju poklicnega usposabljanja. Skrb za otroka vključuje tudi tiste njegove potrebe, ki nastanejo zaradi začasne ločitve od družine (čustvene potrebe, stiki z domom, garderoba, ob boleznih, ipd.).

Člani strokovne skupine izvajajo preglede otrok (ob razvrščanju, ob vključitvi v organizacijo za usposabljanje, pri obravnavi posameznih problemov, ob poklicni usmeritvi) ter določajo okvirne individualne programe usposabljanja. O posameznem učencu vodijo pedagoško, zdravstveno, psihološko in socialno dokumentacijo, v kateri so razvidni potek usposabljanja in rezultati.

USPOSABLJANJE IN OSNOVNO IZOBRAŽEVANJE SLEPIH IN SLABOVIDNIH OTROK V SR SLOVENIJI

Slepi in slabovidni otroci so v času obveznega izobraževanja in usposabljanja vključeni v Zavod za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani, ki je edina organizacija te vrste pri nas. V zavodu se usposabljujejo tudi predšolski otroci stari od 5 do 7 let. V zadnjem času se starši v vedno večjem številu odločajo za to, da otroka, za katerega je komisija za razvrščanje predlagala usposabljanje v zavodu, zadržijo v svoji družini in ti otroci obiskujejo osnovno šolo v domačem kraju. Zavod je dovolj zgodaj zaznal ta prizadevanja in organiziral pomoč otrokom in staršem na domu ter učiteljem in vzgojiteljem, ki imajo v svojem razredu ali skupini na vidu prizadetega otroka. To nalogo izvaja mobilna tiflopedagoška služba. Mobilni tiflopedagog zavoda obiskuje te otroke, ki jih oskrbuje s potrebnimi pripomočki ter svetuje staršem in pedagoškim delavcem v zvezi s problemi, ki se pojavljajo ob delu. Za severovzhodno Slovenijo je bil leta 1982/83 ustanovljen dislocirani oddelek te službe v Mariboru.

V zvezi z reševanjem socialnih problemov ter pri poklicnem usmerjanju se zavod povezuje s skupnostmi socialnega skrbstva in skupnostmi za zaposlovanje v otrokovem domačem kraju ter s pristojnimi medobčinskimi društvi slepih in slabovidnih ter jih obvešča o usposabljanju učencev v šoli. Ob zaključku šolske obveznosti učenca predstavi komisiji pri pristojni skupnosti za zaposlovanje, da mu določi status invalidne osebe, kar mu zagotavlja družbeno pomoč pri poklicnem usposabljanju. Zavod se povezuje tudi s Centrom slepih in slabovidnih dr. Antona Kržišnika v Škofji Loki ter s srednjimi

šolami, kamor so se učenci usmerili po končani osnovni šoli in jim prek mobilne tiflopedagoške službe pomaga pri prilagajanju na novo okolje.

Otroci se vključujejo v zavod tudi v višje razrede ali zaradi kasneje nastale slepote ali pa zaradi manjše uspešnosti zaradi slepote ali slabovidnosti v osnovni šoli v domačem okolju.

Med slepimi in slabovidnimi otroki je precejšen delež takih, ki imajo še druge motnje v psihofizičnem razvoju: epilepsijo, minimalni cerebralni sindrom s specifičnimi izpadi posameznih funkcij, sistemske bolezni, katerih simptom je tudi slepota, slepoto zaradi možganskih tumorjev ipd.

Zavod za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani je organiziran kot enovita delovna organizacija, ki izvaja celostno celodnevno usposabljanje otrok in ima naslednje enote:

- predšolski odderek (za usposabljanje predšolskih otrok in pripravo otrok na šolo),
- osnovno šolo,
- dom (za oskrbo otrok),
- mobilno tiflopedagoško službo (MTS), ki skrbi za slepe in slabovidne otroke, ki niso vključeni v zavod.

Zavod je organiziran kot celodnevna osnovna šola, s čimer daje možnost za širše in poglobljeno uresničevanje svojih nalog. Učenci opravijo v šoli vse delo, ki ga narekuje učni načrti obveznega dela programa, poleg tega pa imajo možnost vključevanja v interesne dejavnosti, v specialne oblike usposabljanja ter rekreacijo.

Pri vzgoji in izobraževanju slepih in slabovidnih otrok veljajo posebne prostorske in kadrovske zahteve, zato se pri načrtovanju teh pogojev ne moremo ravnati po normativih, ki veljajo za druge osnovne šole.

ZNAČILNOSTI UČENJA SLEPIH OTROK

Zaradi pomanjkanja vidnega zaznavanja se lahko pojavijo zastoji v razvoju posameznih duševnih procesov in bolj izrazit razvoj drugih. Skozi vidni analizator namreč prehaja največja količina vtisov. Zaradi odsotnosti vida imajo slepi: težave v zaznavanju zunanjega sveta, slabo orientacijo v prostoru, slabo ocenjevanje razdalje, smeri, vzajemnega odnosa predmetov. Ne morejo spremljati dinamičnih sprememb procesov in pojavov, nadzorovati in regulirati svojih gibov in ne opazovati zapletenih sprememb v naravi. Predstave o predmetih so siromašne in neustrezne, imajo težave pri posploševanju, slabši je pozitivni transfer pri učenju ter okrepljen negativni. Težje sprejemajo nove vsebine, zlasti če so podobne tistim, ki so se jih že prej naučili.

Slepi otroci imajo ob vstopu v šolo praviloma manj znanja in slabše razvite spretnosti in navade kot njihovi vrstniki, ki vidijo. Pri slepih so praktične izkušnje siromašne, skromno je tudi znanje o naravnih in družbenih pojavih. Ob spoznavanju posameznega predmeta slepih ne zadošča samo ustna razlaga, temveč je treba ob tem uporabljati še druge analizatorje (tip, voh, okus, čutilo za toploto). Zato je najpomembnejša naloga šole za slepe, da učenci zavestno združujejo čutne slike konkretnih predmetov, ker je to osnova za razvoj njihovega mišljenja, osnova za analizo in sintezo, pri čemer morajo sodelovati vsi ohranjeni analizatorji. Torej je pouk slepih otrok zasnovan pretežno na izrabljanju ohranjenih čutil, in je zato zelo zahteven in zapleten.

S pomočjo taktilnega, motoričnega in ostalih ohranjenih analizatorjev se oblikujejo zapleteni slušno-tipno-motorični funkcionalni sistemi zvez, oziroma novi dinamični sistemi pogojnih zvez, ki so osnova za razvoj višjih psihičnih procesov, višjih oblik spoznavanja, dejavnosti, analize, sinteze, predstave, reprodukcije, zapomnjenega, pozornosti, govora itd.

Ob izgubi vida se vključujejo filogenetsko starejše funkcije, ki so zaradi neuporabe pri drugih ljudeh zanemarjene (kožna fotorepcija, čut za vibracije, intenzivnejša raba drugih čutil).

Z razvojem procesa kompenzacije slepi svojo samokontrolo in regulacijo gibov izvajajo s pomočjo sistema povratne zveze, ki s sluš-

nimi, motoričnimi, kožnimi in vibracijskimi občutki prispejo v možgansko skorjo. Razvijejo si sposobnosti za niansiranje razlik med predmeti, kar je pomembno npr. pri branju in pisanju brajice. Očitno imajo v tem procesu večjo vlogo zapleteni duševni procesi (mišljenje, pomnjenje, predstave). Tako delovanje možganske skorje ustvarja osnovo za uspešen razvoj višjih psihičnih procesov pri slepih, posebno mišljenja, predstav in pomnjenja ter govora.

Za slepe je zelo pomembno, da slišijo govor, razumejo pojme in pridobivajo predstave ter da si razmeroma zgodaj razvijejo aktiven govor. Posploševalna vloga besed v spoznavanju stvarnosti ima kompenzatorno vlogo in pomaga slepim, da se izvijejo iz okvira skromnih čutnih izkušenj. Vendar pa morajo biti učitelji pozorni na to, da je novo znanje v čim večji meri povezano s čutnim spoznavanjem in neposrednim aktivnim zaznavanjem. Odsotnost predmetno-praktične dejavnosti vodi k formalnemu osvajanju znanja.

Druga skupina problemov se nanaša na spremembe in vedenje, ki niso neposredna posledica izgube vida. Lahko so reakcija na motnjo. Tako so slepi pogosto nagnjeni k depresijam, ki pa se sčasoma ublažijo ali povsem izzzvenijo. Veliko lahko k temu prispeva otrokovo ožje in širše okolje.

Slepi otroci so že zato, ker nimajo vida, v povsem specifičnem položaju. Že samo s svojo navzočnostjo izzivajo specifične reakcije oseb, ki vidijo. Pogosto so izpostavljeni močnejšim in dolgotrajnejšim frustracijam, kar pomeni, da težje zadovoljujejo svoje želje, potrebe in cilje in se pogostejše znajdejo v tako imenovanih novih psiholoških situacijah, v katerih pa ne poznajo ne sredstev ne ciljev, h katerim naj usmerijo svoje obnašanje. Zato so negotovi, pogosto uporabljajo metodo poskusa in zmote.

Slepi otroci v procesu vzgoje in izobraževanja naletijo na težave, ki so drugačne kot pri otrocih, ki vidijo. Različen je tudi odnos staršev do njih, odnos drugih članov družine, v šoli itd. Pogosta reakcija otrokovega bližnjega okolja je prevelika zaščita in premajhna zahtevnost, tako da otrok ne razvija področja, ki ni prizadeto in ne doživlja uspešnosti svoje aktivnosti, samo-

potrditve in razvija nerealna pričakovanja v odnosih z okoljem. Tako samostojnost, ki bi mu lahko omogočila konstruktivno socialno interakcijo, ne dobi spodbude in se tudi ne razvija. Vse te razlike vplivajo kot dodatni dejavnik šolskega učenja in uspeha slepih otrok, še posebej pa vplivajo na razvoj osebnosti in socialne adaptacije. Zato je ena osnovnih nalog osnovne šole za slepe pripraviti otroke, da z obstoječim psihofizičnim potencialom stopi v življenje neobremenjen s svojimi zmanjšanimi možnostmi.

PRILAGODITVE PROGRAMA ŽIVLJENJA IN DELA OSNOVNE ŠOLE ZA IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE SLEPIH IN SLABOVIDNIH OTROK

Izobraževanje in usposabljanje slepih in slabovidnih otrok temelji na Programu življenja in dela osnovne šole (z vsemi sestavinami) in Predmetniku in učnem načrtu posebne osnovne šole za slepe otroke.

Dosedanji Predmetnik in učni načrt za posebne osnovne šole za slepe otroke (iz leta 1969) določa, da ta šola uresničuje svoje smotre in naloge z učnim načrtom za osnovno šolo in zajema le dopolnitve in spremembe tega načrta.

Da ne bi osiromašili programa osnovne šole za slepe otroke, so delavci Zavoda za slepo in slabovidno mladino vzporedno s spreminjanjem Predmetnika in učnega načrta za osnovne šole že prilagajali tudi Predmetnik in učni načrt za slepe otroke. Ob vključevanju vsebin in časovne opredelitve specialnih dejavnosti za usposabljanje slepih otrok so skušali doseči, da je obremenjenost učencev ustrezno porazdeljena in da bistveno ne presega maksimalnih obremenitev, ki jih predpisuje Zakon o osnovni šoli.

Predmetnik in učni načrt osnovne šole je mogoče realizirati praktično v celoti ob določenih prilagoditvah. Te narekujejo vsebinsko prilagoditev ali opustitev nekaterih vsebin, ki niso temeljne, ter uvajanje dejavnosti, ki so specifične za usposabljanje slepih in slabovidnih otrok.

Bistvene spremenbe se nanašajo na tehnično, didaktično in metodično prilagoditev pouka za slepe in slabovidne učence. Tu gre za ustrezno tehnično opremljenost prostorov, upoštevanje določenih arhitektonskih zahtev, opremljenost učilnic oziroma kabinetov z učnimi pripomočki za slepe in slabovidne (brajevi stroji, monitorji, lupe, modeli, stavnice, pribor za geometrijo, pripomočki za razvijanje čutil in za orientacijo ipd.) ter za uporabo učbenikov in knjig v pisavi za slepe (brajica) ter učbenikov za slabovidne v povečanem tisku. Slabovidni učenci morajo upoštevati določena navodila pri pisanju (ustrezen papir in pisalo).

Določene vsebine učnega načrta terjajo spremembe v časovni razporeditvi, npr. več časa je treba posvetiti pripravam na začetno branje in pisanje, več časa za pridobivanje in utrjevanje znanj in spretnosti, pri katerih so slepi otroci prikrajšani za spontano aktivnost v okolju in za posnemanje, več časa za pridobivanje nekaterih predstav in pojmov, prostorske orientacije itd.

Izobraževanje in usposabljanje slepih in slabovidnih učencev je zasnovano na sodobnih didaktičnih principih, od katerih imata še poseben pomen princip nazornosti in princip individualnega razvoja učenca.

Nazornost pouka pmogoča pridobivanje ustreznih predstav o svetu, zato mora izhajati predvsem iz naravnih predmetov in situacij ob uporabi modelov, audiovizualnih sredstev ipd.

Princip individualnega razvoja učenca pa zahteva, da učitelj pozna posameznega učenca in njegove individualne sposobnosti in mu prilagaja vzgojnoizobraževalno delo ter tako omogoča razvoj pri otroku izraženih sposobnosti in preprečuje sekundarne motnje.

Slepi in slabovidni učenci težje in po drugačni poti prihajajo do ustreznih predstav, zato so nujni primerni didaktični in metodični pristopi ob široki uporabi ustreznih pomagala in učil.

Zato uporabljajo vse kompenzacijske poti percepcije, ki so jim dostopne, da dosežejo totalno komunikacijo in s tem razumevanje in uporabo obravnavanih vsebin.

Nenadomestljiva je uporaba sodobnih tehničnih pripomočkov, ki omogočajo pridobivanje znanja po slušni poti, predvsem pri pouku družboslovnega in jezikovnega področja. Učenci se pri uporabi teh sredstev navajajo na poslušanje in selektivno pomnjenje.

Zaradi življenjske potrebe po znajdenju v vsakdanjih situacijah se urijo v pomnjenju in govornem izražanju, ki nadomeščata uporabo vizualnih simbolov, zapiskov ali neverbalnih oblik komuniciranja, ki zahtevajo vizualno percepcijo.

Orientacija, samourejanje, socializacija ter pisanje latinice za slepe, branje z opratkonom in strojepisje so specialne oblike usposabljanja slepih in slabovidnih učencev. Poudarek je na orientaciji, ki je elementarna in za slepega učenca nujna v vsakdanjem življenju in njegovem vključevanju v okolje. Te dejavnosti se izvajajo delno kot samostojne dejavnosti, vključene pa so tudi v celotno vzgojnoizobraževalno delo, kjer se pridobljene spretnosti utrjujejo, razširjajo in praktično uporabljajo.

Pogoj za uspešno delo je individualizacija - zaradi različnih perceptivnih zmožnosti učencev glede na izgubo vida ter zaradi različnih drugih psihofizičnih in umskih sposobnosti ter dodatnih motenj v razvoju ali obolenj.

OBVEZNI PREDMETNIK OSNOVNE ŠOLE ZA SIEPE IN SLABOVIDNE
Tedensko in letno število vzgojnoizobraževalnih ur (T,L).

Vzgojnoizobraževalna področja		R a z r e d										skupni fona ur	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
T	L	T	L	T	L	T	L	T	L	T	L	T	L
5	175	5	175	5	175	5	175	4	140	4	140	4	126
													1240
													70
													375
													485
													345
													112
													2327
													175
													184
													200
													65
													624
													315
													140
													184
													130
													130
													1240
													112
													2251

I. JEZIKOVNO-UMENOSTNO:

1. Slovenski jezik

2. Strahovatski jezik

3. Tuji jezik

4. Likovna vzgoja

5. Glasbena vzgoja

Kulturni čredi

II. DRUŽBENO-EKONOMSKO:

6. Spoznavanje družbe

7. Zemljepis

8. Zgodovina

9. Družbenomoralna vzgoja

III. NARAVOSLOVNO-MAT:

10. Spoznavanje narave in družbe

11. Spoznavanje narave

12. Biologija

13. Kemija

14. Fizika

15. Matematika

Naravoslovni čredi

[illegible]

Vzgojnoizobraževalna
področja

	R a z r e d												Skupni fond ur
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.					
	T	T	T	T	T	T	T	T					
VII. SPECIÁLNO USPOSABLJANJE													
22. Samorejanje	1	35	1	35	1	35	1	33	1	32			275
23. Pisanje in opetkan	$\frac{1}{2}$	$17\frac{1}{2}$	2	70	2	70							$197\frac{1}{2}$
24. Strojepisje						2	70	2	66	1	32		168
25. Socializacija (v tečajni obliki)								1	33	1	32		65
26. Orientacija-individualni trening (v tečajni obliki)	$\frac{1}{2}$	$17\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$17\frac{1}{2}$	1	$17\frac{1}{2}$	1	$17\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$16\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	16	$137\frac{1}{2}$

1. Obvezni in razširjeni program življenja in dela osnovne šole za slepe in slabovidne učence sestavljata celoto po Zakonu o osnovni šoli.
2. V skladu z Zakonom o izobraževanju in usposabljanju otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, Zakonom o osnovni šoli, s Pravilnikom o šolskem koledarju za osnovne šole, s Smernicami za delo osnovnih šol in z učnim načrtom osnovne šole za slepe in slabovidne učence je v šolskem letu na voljo za vzgojno-izobraževalno delo po obveznem predmetniku od 1. do 7. razreda 38 tednov, v 8. razredu pa 36.

3. Osnovna šola za slepe in slabovidne učence je organizirana kot celodnevna osnovna šola, izvaja pa tudi domsko varstvo, oskrbo in vzgojo učencev. Organizacijska in programska struktura šole je prilagojena potrebam in posebnostim učencev.

Obseg celotnega programa je prilagojen starostni stopnji in zmogljivosti učencev.

Vsi učenci opravljajo poleg obveznega programa v šoli še: naloge in obveznosti, ki so jih dobili pri pouku, več interesnih in rekreativnih dejavnosti imajo organizirano prehrano, zdravstveno varstvo ter domsko oskrbo.

Osnovna šola za slepe in slabovidne učence izvaja del razširjenega programa za posamezne skupine učencev tudi zunaj programa, določenega za vse učence. To so: interesne dejavnosti iz razširjenega programa, dodatni in fakultativni pouk, neobvezni tečajji

Učitelji delajo z učenci v vseh sestavinah programa. S tem zagotavljajo pestrost in racionalnost vzgojno-izobraževalnega in drugega dela.

4. Šola organizira vzgojno-izobraževalno delo po obveznem predmetniku tako, da v celoti realizira predpisano letno število ur. Šola mora zagotoviti, da se v šolskem letu realizira

najmanj 95 odstotkov letnega števila ur pri posameznem predmetu v posameznem razredu, sicer ga mora izpolniti na način in v rokih, določenih z 10. členom Pravilnika o šolskem koledarju za osnovne šole.

Tedensko število ur pouka pri posameznih predmetih se v določenih obdobjih ali občasno, zlasti v višjih razredih, lahko razporedi drugače kot določa predmetnik, zlasti v primerih, ko šola izvaja pouk enournih predmetov bolj strnjeno, ko izvaja tečajni pouk, ko zaradi sodobnih metod in oblik dela združuje ure istega predmeta ali ure sorodnih predmetov in če vključuje v pouk samostojno delo učencev ter specialne oblike usposabljanja. Tečajni pouk je povezan s praktičnimi vajami in se izvaja bolj ali manj strnjeno v skladu z učnim načrtom.

Ne glede na to, da ima šola v sestavi tudi dom, ne sme prenašati iz obveznega predmetnika posameznih predmetov ali dele vsebin obveznih predmetov v vzgojni načrt doma. To pa ne velja pri uresničevanju individualnih načrtov usposabljanja učencev zlasti pri izvajanju interesnih, kulturnih, naravoslovnih, telesnovzgojnih in obrambnih dejavnosti ter pri izvajanju delovnih akcij, proizvodnega in drugega družbeno-potrebne delo in pa specialnih oblik usposabljanja. Te dejavnosti načrtuje šola z letnim delovnim načrtom tako, da je zagotovljeno usklajeno izvajanje vseh teh dejavnosti in da so razporejene skladno z zmogljivostmi učencev.

5. Kulturni, naravoslovni, športni dnevi in delovne akcije, proizvodno in drugo družbeno-potrebno delo so sestavni del vzgojno-izobraževalnega dela. Zasnovani so medpredmetno in se med seboj prepletajo in dopolnjujejo. Šola jih organizira za vse učence. Učitelji in učenci jih izvajajo po šolskem koledarju in delovnem načrtu šole skozi vse leto, v različnem trajanju in v povezavi z družbenim okoljem.

6. Šola organizira obvezne dejavnosti ob pouku skladno s svojimi pogoji in možnostmi, vendar tako, da ima vsak učenec na voljo vsako od teh dejavnosti.
Za vsak oddelek organizira: delo oddelčne skupnosti, obvezne interesne dejavnosti in dopolnilni pouk, specialne oblike usposabljanja, za učence od 5. do 8. razreda pa še dodatni pouk.
Za obvezne dejavnosti šola zagotavlja v povprečju po eno skupino na oddelek, organizira in razvija zborovsko petje in druge glasbene dejavnosti, tehnične dejavnosti in druge zvrsti interesnih dejavnosti.
7. Zaradi narave vzgojno-izobraževalnega dela in zagotavljanja varstva učencev organizira šola manjše skupine učencev, ki ne presegajo števila 6 pri gospodinjstvu, tehnični vzgoji, tečajih obrambe in zaščite ter gospodinjstva, pri obveznih interesnih dejavnostih in pri specialnih oblikah usposabljanja.
8. Za zdravo rast in razvoj učencev šola organizira in razporeja vzgojno-izobraževalno delo tako, da se prepletajo in povezujejo obremenilne in sprostitvene dejavnosti. Pri izvajanju celostnega usposabljanja učencev upoštevajo strokovni delavci trajanje učenčeve pozornosti in njegove telesne in duševne značilnosti ter potrebe po gibanju in sproščanju. Vzgojno-izobraževalno delo je diferencirano in individualizirano, nazorno in povezano s sprostitvenimi vzgojnimi elementi celostnega usposabljanja. Zato so ure pouka na nižji stopnji lahko organizirane tako, da traja učenje 20 do 30 minut, v ostalem času pa je vzgojna dejavnost povezana s poukom.
9. Vsak učenec obvezno sodeluje: pri pouku, kulturnih, naravoslovnih in športnih dnevih ter pri delovnih akcijah, proizvodnem in drugem družbenopotrebem delu, pri delu oddelčne skupnosti in najmanj pri eni interesni dejavnosti. V skladu s smernicami za delo osnovnih šol nekateri učenci obvezno obiskujejo tudi dopolnilni in dodatni pouk ter specialne

oblike usposabljanja, vendar tedensko skupno ne več, kot določa obvezni predmetnik.

10. Za delo oddelčne skupnosti je namenjeno več časa kot sicer v osnovni šoli, predvsem zaradi specifične organizacije življenja in dela v Zavodu za slepo in slabovidno mladino. Učenci so v času pouka v celodnevni oskrbi zavoda. V zavod prihajajo vsak teden v nedeljo popoldne oziroma v ponedeljek zjutraj, konec tedna pa odhajajo na svoje domove v petek popoldne. Večina otrok se vrača na domove vsak teden, nekateri pa na 14 dni.
- Oddelčna skupnost se praviloma sestaja ob ponedeljskih zjutraj. Njeni sestanki naj prispevajo k prijetnemu in sproščenemu začetku delovnega tedna, namenjeni pa so tudi reševanju problemov, ki nastajajo ob tedenskem prihajanju otrok v zavod: pogovori o preživljanju konca tedna doma - morebitne bolezni, terapije, posebni dogodki (tudi razgovor s starši, ki otroka pripeljejo v zavod), shranjevanje denarja in priboljškov, ki so jih otroci prinesli od doma, urejanje garderobe in podobno. Potreben je tudi pogovor o doživetjih otrok, ki so konec tedna preživeli v zavodu, in o njihovih problemih.
11. Specialne oblike usposabljanja so namenjene nadomeščanju primanjkljajev, ki se pojavljajo v razvoju otrok zaradi prizadetega vida, odpravljanju nezaželenih posledic teh primanjkljajev ter pridobivanju spretnosti za samostojno življenje. Specialne oblike usposabljanja so: pouk pisanja in branja latinice in pouk branja z optakonom, strojepisje, orientacija in mobilnost, socializacija ter samourejanje.
- Učenci se vključujejo v specialne oblike usposabljanje skladno z individualnim programom usposabljanja, ki ga za posameznega učenca pripravi strokovna skupina organizacije za usposabljanje. Sodelovanje v teh oblikah usposabljanja je za te učence obvezno.
12. Za usposabljanje posameznega otroka skrbi strokovna skupina, ki jo imenuje strokovni zbor. Strokovna skupina stalno in

sistematično spremlja razvoj otroka od dne, ko zve za otroka, ki je potreben posebne skrbi in pomoči, sodeluje v pripravi na razvrščanje otroka, pri oblikovanju, izvajanju in spremljanju individualnega programa usposabljanja posameznega otroka, pri poklicnem usmerjanju, pri izobraževanju staršev, učiteljev in vzgojiteljev slepih in slabovidnih otrok, ki se ne usposabljaajo v organizaciji za usposabljanje.

Spremljanje in usposabljanje otroka se nadaljuje še po končanem osnovnem izobraževanju prek enote za mobilno tiflopedagoško službo. Ta pomaga in svetuje slepim in slabovidnim otrokom, ki se izobražujejo v domačem kraju, ter njihovim staršem, vzgojiteljem in učiteljem.

13. Učna ura se v nekaterih primerih lahko izvaja v dveh delih z vmesnim odmorom ali v dveh dnevih. To velja zlasti za: prvi mesec pouka v prvem razredu, za dopolnilni pouk in za specialne oblike usposabljanja.
14. K seštevku tedenskih in letnih ur vzgojno-izobraževalnega dela po obveznem predmetniku je treba prišteti še neposredno delo z učenci med 27. junijem in 31. avgustom.
15. Sestavine razširjenega programa življenja in dela osnovne šole za slepe in slabovidne učence so: fakultativni predmeti, samostojno učenje, razširjen del interesnih dejavnosti, delovnih akcij, proizvodnega in drugega družbenopotrebnega dela in različni tečaji, zlasti plavanje in smučanje. Šola jih organizira v skladu s starostno stopnjo, zmogljivostjo in posebnostmi učencev ter s pogoji, možnostmi, razmerami in potrebami družbenega okolja. Te lahko presegajo obvezni predmetnik. Fakultativni pouk poteka po predpisanih učnih načrtih. Vanj se vključujejo učenci prostovoljno. Ko se zanj odločijo, ga obvezno obiskujejo.

Samostojno učenje poteka v šoli (v okviru pouka ali po pouku. Glede na tedensko število ur po obveznem predmetniku obsega samostojno učenje dodatno povprečno tedensko 1/4 ur za nižje razrede in 1/3 ur za višje razrede. Organizirano je tako, da ga učenci opravljajo čim bolj samostojno in z medsebojnim sodelovanjem.

16. Za učence, ki prihajajo iz drugih socialističnih republik in socialističnih avtonomnih pokrajin, šola organizira fakultativni pouk maternega jezika v sodelovanju z drugimi osnovnimi šolami v šolskem okolišu. Tudi drugi učenci od 6. do 8. razreda lahko nadaljujejo z učenjem srbskohrvatskega jezika v okviru fakultativnega predmeta. Ta pouk je za učence brezplačen.
17. Normative o številu učencev za izvajanje razširjenega programa sprejema Izobraževalna skupnost Slovenije. Šola ga načrtuje, organizira in izvaja skupaj z dejavniki družbenega okolja - lahko tudi v obliki zimske in letne šole v naravi, delovna vzgoje in v drugih oblikah, če se za to dogovorijo uporabniki in izvajalci v interesnih skupnostih, družbeno-političnih organizacijah, s starši ali z organizacijami združenega dela neposredno.
18. Vzgojno-izobraževalno delo v osnovni šoli za slepe in slabovidne otroke zahteva uporabo prilagojenih učbenikov, delovnih zvezkov, učil in učnih pripomočkov ter raznih tehničnih pripomočkov. Šola zagotavlja oskrbo s temi pripomočki po minimalnem seznamu učnih sredstev in pripomočkov za osnovno šolo za slepe in slabovidne učence, v sodelovanju z Zvezo društev slepih in slabovidnih Slovenije.

